

НАЦИОНАЛНА ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО
ГОРСКО СТОПАНСТВО И ДЪРВООБРАБОТВАНЕ
"САВА МЛАДЕНОВ"

Тетевен 5700, ул. Първи май № 4, тел.: (0678)5 24 11, Fax: (0678)5 24 11
e-mail: pggsd_teteven@abv.bg, www.pggsd-teteven.com

Утвърждавам:

инж. Златина Каталиева

Директор

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

2020 / 2021 г.

ПРИЕТА НА ЗАСЕДАНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СЪВЕТ

ПРОТОКОЛ № 14 / 14.09.2020г.

и утвърдена със заповед № 12/16.09.20г. на Директора на НПГГСД

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание, с Протокол № 14 / 14.09.2020 г.

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на НПГГСД „Сава Младенов“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 – 2020)
- ✓ ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013- 2020)
- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- ✓ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020)
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 Г.
- ✓ РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2020 Г./
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2020 Г./;
- ✓ КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.;
- ✓ ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

Програмата акцентира върху:

1. Мерки, свързани с превенцията на риска от отпадане от училище.
2. Обмен на добри и работещи практики между заинтересованите страни и засилена информационна дейност за популяризиране ползите от образование.

ПРИНЦИПИ НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО НА УЧЕНИЦИ

Училищната програма за превенция на отпадането на ученици се базира на основни принципи на включващото образование:

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование;
- Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;
- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Учениците трябва да бъдат стимулирани да участват активно в образователния процес.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни.
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност.
3. Координираните мерки на всички нива.
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище чрез:
  - анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
  - идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях;
  - планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.
2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:
  - Повишаване участието и ангажираността на родителите.
  - Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
  - Кариерно ориентиране и консултиране.
3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище
  - създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я;

- завръщане на преждевременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение;
- кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

Социално-икономически причини:

- ✓ затрудненията при усвояване на учебния материал;
- ✓ слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище;
- ✓ ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите;
- ✓ поради задължение да гледат по-малки братя/сестри;
- ✓ използване на детето, непосещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.).

Етнокултурни причини:

- ✓ по-ранното стъпване в брак;
- ✓ по-ниска ценност за значимостта на образованието.

Психологически причини:

- ✓ чувство за неуспех и неувереност в себе си;
- ✓ наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.

Институционални причини:

- ✓ недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище;
- ✓ недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на училищата за приобщаване на тези деца.

Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

За учебната 2019/2020 в НПГГСД „Сава Младенов“ – гр. Тетевен има един ученик със СОП, който е отпаднал от училище поради сериозни здравословни проблеми. Няма други отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния колектив показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- всеобхватност на дейностите – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес;

- публичност и прозрачност на цялостната политика - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики;
- обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители;
- приемственост – чрез съхраняване на традициите;
- идентифициране на рисковите фактори – доклад анализи на педагогически съветник и класни ръководители.

Политиките и мерките, които предприема НПГГСД „Сава Младенов“ за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в НПГГСД „Сава Младенов“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици.

Мерки: Мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или/и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“.

3. Липса на грижи от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестри, както и за болни членове на семейството.

Мерки: Оказване на социална помощ.

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи.

Мерки: Чрез търсене на срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник мотивиране и приобщаване на тези деца към училищната общност.

5. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- ✓ Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/.

- ✓ Координиране действията на класните ръководители с тези на педагогическия съветник и училищното ръководство.
- ✓ Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието.
  - Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците агресия и насилие в училище;
  - Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;
- ✓ Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма.
- ✓ Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
- ✓ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
  - Създаване на условия за включване на учениците в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
  - Насочване на учениците към занимания, съобразени с неговите потребности;
  - Индивидуална подкрепа за учениците от личност, която те уважават (наставничество);
  - Участие на учениците в дейности, в полза на паралелката или училището;
  - Други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.
- ✓ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.
- ✓ Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал.

- ✓ Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни методи и форми за преподаване и научаване на учебни знания.
- ✓ Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с намалена успеваемост.
- ✓ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането.
- ✓ Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема с педагогическия съветник.
- ✓ Подготовка на учениците за продължаване на образованието - професионалното ориентиране на учениците, завършващи средно образование, съобразно техните интереси и възможности.
  - Организиране на среща с учениците от 12 клас с експерти от регионалната служба по заетостта;
  - Осигуряване на професионално консултиране и ориентиране чрез привличане на ЦПО.
- ✓ Изграждане на съдържателен учебно-възпитателен процес. Мотивация на учениците чрез целенасочена образователно – възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности.
  - Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
  - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
  - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват.
- ✓ Здравно образование и възпитание – лекции, беседи, семинари, свързани с обучението на учениците по:
  - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
  - Сексуално образование и предпазване от СПИН.

- ✓ Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно социално поведение в съвременните динамични обществено-икономически условия.
- ✓ Извънкласни и извънучилищни дейности
- ✓ Активно участие на ученическият съвет:
  - участие при планиране дейността на часа на класа;
  - създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик;
  - организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
  - тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).

- ✓ Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.
  - Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм.

- ✓ Формиране на екипи за разработване на дейностите по превенция от отпадане и залагането им в комплексната планираща и отчетна документация.
- ✓ Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция която работи с грижа за всеки ученик.
- ✓ Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/C191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението.
- ✓ Съгласно тази препоръка 1 като „преждевременно напуснали училище” се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска образователна степен, и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение.

- ✓ За целите на стратегията „отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18 годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.